DOI 10.31392/ONP.2786-6890.6(1)/2.2024.02
UDC 37.06:37.014.3(477)

PARTNERSHIP PEDAGOGY AS A CONDITION FOR EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF THE TASKS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Valerii Matviienko
PhD student in Pedagogy,
Dragomanov Ukrainian State University,
9 Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
https://orcid.org/0009-0004-0567-698X
e-mail: v.matviienko@gmail.com

Abstract. *The article discusses the importance of introducing partnership pedagogy as a central element in reforming the Ukrainian educational system, as part of the tasks of the New Ukrainian School. In the light of current educational reforms aimed at creating an effective learning environment, special attention is paid to the need to form dynamic and interactive relationships between students, teachers, parents and society as a whole. The pedagogy of partnership is presented as a strategic approach that promotes the integration of interests and efforts of all participants in the educational process, ensuring quality education, development of critical thinking, creativity and social responsibility of students.*

The current state of development of the educational system in Ukraine is marked by the desire to introduce the latest pedagogical approaches, among which the pedagogy of partnership occupies a special place. This approach involves creating and maintaining effective interactions between all participants in the educational process, actively involving parents in the educational process, encouraging students to learn independently and think critically, and ensuring an open and constructive dialogue between all parties. Implementation of the principles of partnership pedagogy within the New Ukrainian School is gaining popularity, but faces a number of challenges and problems.

The main problems include the need to improve the level of training of teaching staff to work in partnerships, irregular involvement of parents in the educational process and their lack of activity. For effective implementation of partnership pedagogy, it is necessary to provide guidance and support for parents, as well as to develop clear methodological instructions and tools for teachers. An important aspect is the organization of trainings and seminars for teachers, as well as the creation of educational materials to assess the effectiveness of partnerships.

The purpose of the study is to analyze the peculiarities of implementing partnership pedagogy as a condition for implementing the tasks of the New Ukrainian School and to develop effective methodological recommendations for its integration into the educational process. Implementation of the research tasks involves studying the basic principles of partnership pedagogy, analyzing its impact on the educational process and interaction of participants in the educational process, as well as developing recommendations for teachers.

The study expands the current understanding of the role of partnership pedagogy in the context of the New Ukrainian School, offering new scientific findings and recommendations aimed at a deeper understanding of the mechanisms for implementing partnership principles in the educational process and developing practical tools for their implementation.

Key words: *partnership pedagogy, educational reforms, New Ukrainian School, interactive learning, parental involvement, critical thinking, social responsibility.*

© Matviienko V., 2024

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.6(1)/2.2024.02
УДК 37.06:37.014.3(477)

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Матвієнко В. О.
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
https://orcid.org/0009-0004-0567-698X
e-mail: v.matviienko@gmail.com

Анотація. *У статті розглядається значущість впровадження педагогіки партнерства як центрального елемента в реформуванні української освітньої системи, у рамках виконання завдань Нової української школи. У світлі сучасних освітніх реформ, що спрямовані на створення ефективного освітнього середовища, особлива увага приділяється необхідності формування динамічних і взаємодійних відносин між учнями, вчителями, батьками та суспільством у цілому. Педагогіка партнерства представлена як стратегічний підхід, який сприяє інтеграції інтересів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, забезпечуючи якісну освіту, розвиток критичного мислення, креативності та соціальної відповідальності учнів.*

Сучасний стан розвитку освітньої системи в Україні відзначається прагненням до впровадження новітніх педагогічних підходів, серед яких педагогіка партнерства займає особливе місце. Цей підхід передбачає створення та підтримку ефективних взаємодій між усіма учасниками навчального процесу, активне залучення батьків до освітнього процесу, стимулювання учнів до самостійного навчання і критичного мислення, а також забезпечення відкритого та конструктивного діалогу між усіма сторонами. Впровадження принципів педагогіки партнерства у рамках Нової української школи набуває популярності, однак стикається з низкою викликів і проблем.

Основні проблеми включають необхідність підвищення рівня підготовки педагогічних кадрів до роботи в умовах партнерських відносин, нерегулярне залучення батьків до навчального процесу та недостатню їхню активність. Для ефективного впровадження педагогіки партнерства слід забезпечити методичні рекомендації та підтримку для батьків, а також розробити чіткі методичні інструкції і інструменти для педагогів. Важливим аспектом є організація тренінгів і семінарів для педагогів, а також створення навчальних матеріалів для оцінки ефективності партнерських відносин.

Метою дослідження є аналіз особливостей впровадження педагогіки партнерства як умови реалізації завдань Нової української школи та розробка ефективних методичних рекомендацій для її інтеграції в освітній процес. Реалізація завдань дослідження передбачає вивчення основних принципів педагогіки партнерства, аналіз її впливу на навчальний процес і взаємодію учасників освітнього процесу, а також розробку рекомендацій для педагогів.

Дослідження розширює сучасне розуміння ролі педагогіки партнерства у контексті Нової української школи, пропонуючи нові наукові висновки та рекомендації, спрямовані на глибше усвідомлення механізмів впровадження принципів партнерства в освітній процес і розробку практичних інструментів для їх реалізації.

Ключові слова: *педагогіка партнерства, освітні реформи, Нова українська школа, інтерактивне навчання, залучення батьків, критичне мислення, соціальна відповідальність.*

© Матвієнко В. О., 2024

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. У контексті реформування української освітньої системи особливу увагу привертає питання інтеграції педагогіки партнерства як ключового компонента для реалізації завдань Нової української школи. Сучасні освітні реформи, спрямовані на створення ефективного та актуального навчального середовища, підкреслюють важливість формування активних і взаємодійних відносин між усіма учасниками освітнього процесу – учнями, вчителями, батьками та суспільством загалом. Педагогіка партнерства розглядається як ключовий підхід, що сприяє інтеграції інтересів і зусиль цих груп у спільний освітній процес, особливо в контексті реалізації завдань Нової української школи, яка орієнтована на забезпечення якісної освіти, розвиток критичного мислення, креативності та соціальної відповідальності учнів.

На сучасному етапі розвитку освітньої системи України спостерігається прагнення до впровадження новітніх педагогічних підходів, серед яких особливу роль відіграє педагогіка партнерства. Цей підхід передбачає створення та підтримку ефективних взаємодій між усіма учасниками навчального процесу. Педагогіка партнерства акцентує увагу на активному залученні батьків до освітнього процесу, стимулюванні учнів до самостійної роботи та критичного мислення, а також на забезпеченні відкритого і конструктивного діалогу між всіма сторонами.

В Україні запровадження принципів педагогіки партнерства в рамках Нової української школи набирає популярності, проте на цьому етапі існує низка викликів та проблем.

По-перше, існує потреба в підвищенні рівня підготовки педагогічних кадрів до роботи в умовах партнерських відносин. Важливо, щоб педагоги не лише володіли теоретичними знаннями про педагогіку партнерства, але й могли ефективно застосовувати ці знання на практиці.

По-друге, нерегулярне залучення батьків до навчального процесу та недостатня їхня активність є ще однією проблемою. Для ефективного впровадження педагогіки партнерства необхідно забезпечити відповідні методичні рекомендації та підтримку для батьків, що дозволять їм активно брати участь у навчальному процесі своїх дітей.

По-третє, існує необхідність у розробці та впровадженні чітких методичних рекомендацій і інструментів, які б допомогли впроваджувати педагогіку партнерства на практиці. Це включає створення навчальних матеріалів, організацію тренінгів і семінарів для педагогів, а також розробку практичних інструментів для оцінки ефективності партнерських відносин.

Таким чином, для досягнення успіху в реалізації завдань Нової української школи через педагогіку партнерства необхідно зосередити зусилля на вдосконаленні підготовки педагогів, активізації участі батьків та розробці практичних рекомендацій, що сприятимуть ефективному впровадженню цього підходу в українську освіту.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення особливостей впровадження педагогіки партнерства як умови реалізації завдань Нової української школи та розробка ефективних методичних рекомендацій для її інтеграції в освітній процес.

Для досягнення означеної мети дослідження необхідним є поступове вирішення наступних **завдань**: 1) аналіз основних принципів педагогіки партнерства та їх відповідності завданням Нової української школи; 2) вивчення впливу педагогіки партнерства на навчальний процес та взаємодію учасників освітнього проце-

су; 3) розробка рекомендацій для педагогічних працівників щодо впровадження принципів партнерства в освітній процес.

Реалізації визначених завдань зумовила необхідність використання сукупності теоретичних та емпіричних **методів.** Зокрема, аналіз науково-методичних джерел з питань педагогіки партнерства; рефлексивні методи при оцінюванні ефективності практик партнерства; узагальнення позитивного досвіду впровадження педагогіки партнерства в освітній практиці.

Це дослідження розширює сучасні уявлення про роль педагогіки партнерства у контексті Нової української школи, вносячи нові наукові висновки та рекомендації. Воно спрямоване на поглиблене розуміння механізмів впровадження принципів партнерства в освітній процес та розробку практичних інструментів для їх реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогіка партнерства є центральним елементом концепції Нової української школи, орієнтованої на побудову довірливих відносин між школою, учнями, батьками та суспільством. Головна мета педагогіки партнерства полягає не лише у передачі знань, а й у розвитку компетентностей, які сприяють всебічному розвитку особистості учня. Це передбачає активну участь батьків в освітньому процесі, що є важливим завданням для вчителів і освітніх закладів загалом [3].

Залучення батьків до освітнього процесу та партнерська взаємодія між школою і сім'єю є важливими аспектами сучасних освітніх реформ. Це підтверджується різними нормативними документами, зокрема законами України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про охорону дитинства», а також Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Проектом Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років і Концепцією «Нова українська школа» [6]. Міжнародні документи також підкреслюють важливість цієї взаємодії, зокрема, Конвенція ООН про права дитини, Європейська конвенція про здійснення прав дітей, а також «Гаазька Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей».

У Концепції Нової української школи (2016) зазначено, що її головна місія полягає в сприянні розкриттю та розвитку здібностей, талантів і потенціалу кожної дитини через партнерську співпрацю між учителем, учнем та батьками [6]. Усі учасники освітнього процесу, заснованого на принципах партнерства, несуть відповідальність за досягнуті освітні результати. Розвиток такого партнерства вважається важливим інструментом для формування особистості в сучасній системі освіти. Саме за цих умов формується цілісна особистість випускника Нової української школи, яка є різнобічно розвиненим патріотом та інноватором.

Сучасні педагоги та психологи досліджували різноманітні аспекти взаємодії школи та сім'ї у вихованні особистості. Ці дослідження охоплюють кілька ключових напрямків, зокрема: вивчення виховного потенціалу родинної педагогіки (С. Бабишина, З. Болтарович, М. Стельмахович), підготовку до виконання батьківських та материнських обов'язків (В. Бойко, Д. Луцик, Г. Чередніченко), формування педагогічної культури сучасних батьків (А. Марушкевич, В. Постовий), психологічні основи сімейного виховання (В. Кравець), основні напрямки співпраці між школою та сім'єю (Т. Алексєєнко, О. Барабаш), організацію роботи з батьками в освітніх закладах (Т. Дем'янюк, Н. Кічук, С. Карпенчук, О. Коберник, Л. Мотрич, І. Рибальченко, М. Рудь та інші), процеси співпраці, взаєморозуміння та співпереживання (А. Брушлинський, І. Зимня), виховання дітей з проблемною поведінкою в школі та

сім'ї (В. Татенко, Т. Титаренко, В. Оржеховська), а також взаємодію між батьками, вчителями та дітьми (Т. Алексєєнко, П. Щербань).

Взаємодія вчителя початкової школи з батьками на основі педагогіки партнерства потребує переосмислення. Ця педагогіка, інтегрована в концепцію Нової української школи, передбачає побудову діалогу, співпраці та взаємодії між учнями, вчителями та батьками. Головною метою такого підходу є активне залучення батьків до освітнього процесу шляхом створення умов для їхньої участі у підтримці навчання дитини [9].

Сучасна педагогічна наука пропонує різні підходи до розуміння педагогіки партнерства. Наприклад, О. Барабаш визначає її як напрямок, що зосереджується на розробці та впровадженні оптимальних умов, методів та прийомів, які сприяють гуманістичному розвитку особистості учня [1]. Відповідно до Концепції Нової української школи, основою педагогіки партнерства є комунікація, взаємодія та співпраця між вчителем, учнем і батьками, де вчитель виступає в ролі друга, а батьки активно беруть участь у формуванні освітнього шляху дитини.

Педагогіка партнерства передбачає демократичний підхід до взаємодії педагога з дитиною, враховуючи різницю в їхніх знаннях і життєвому досвіді, але на основі безумовної рівності в правах на доброзичливе ставлення, довіру, повагу та взаємну вимогливість. Основними ідеями педагогіки партнерства є навчання без примусу, підтримка, важкі цілі, вільний вибір, великі блоки, випередження, інтелектуальне поле класу, відповідна форма та самоаналіз [4].

Партнерство в освітньому процесі спирається на ключові цінності, такі як безумовна повага до особистості, взаємна довіра, доброзичливість і позитивний підхід. Воно включає розподіл лідерських ролей, що передбачає проактивну участь, свободу вибору, відповідальність за прийняті рішення та встановлення горизонтальних зв'язків. Важливе значення надається діалогу, взаємодії, взаємоповазі, а також дотриманню принципів соціального партнерства, включаючи обов'язковість виконання домовленостей.

Педагогіка партнерства відображає гуманний і демократичний підхід до дитини, що забезпечує її право на гідність, повагу, свободу вибору і можливість залишатися собою, не підлаштовуючись під очікування педагогів. Педагогіка співробітництва спрямована на те, щоб розглядати учня як добровільного і зацікавленого партнера, рівноправного учасника освітнього процесу, який несе відповідальність за свої успіхи.

На практиці реалізація принципів педагогіки партнерства вимагає від учителів нових підходів до навчання та виховання, створення сприятливого освітнього середовища, де кожна дитина відчуває себе важливою і захищеною. Важливим аспектом цього процесу є підготовка вчителів до роботи в умовах педагогіки партнерства, розвиток їх професійної компетентності, вміння встановлювати довірливі стосунки з учнями та їхніми батьками, залучати їх до активної участі в освітньому процесі [7].

Участь батьків в освітньому процесі є надзвичайно важливою. Це передбачає не лише участь у батьківських зборах та шкільних заходах, але й активну участь у повсякденному житті дитини, підтримку її інтересів та потреб, сприяння її всебічному розвитку. Батьки мають бути готові співпрацювати зі школою, підтримувати дитину у навчанні та вихованні [2].

Для успішної реалізації педагогіки партнерства важливо також забезпечити відповідну нормативно-правову базу, яка б сприяла розвитку цієї педагогіки, підтримувала ініціативи вчителів та батьків, створювала умови для активної участі всіх

учасників освітнього процесу у формуванні та реалізації освітніх програм. Педагогіка партнерства сприяє створенню сприятливого освітнього середовища, де кожна дитина може розкрити свій потенціал, розвинути свої здібності та таланти, відчути себе важливою частиною шкільного колективу і суспільства [5].

Основними ідеями педагогіки партнерства є навчання без примушування, опора на сильні сторони учня, встановлення важких, але досяжних цілей, надання свободи вибору, організація навчального процесу у великих блоках, випереджальне навчання, створення інтелектуального поля класу, відповідність форми навчання змісту, самоаналіз учнями своєї діяльності та результатів.

Педагогіка партнерства є важливою складовою освітнього процесу, яка сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості, здатної до самостійного мислення, прийняття рішень, відповідальності за свої вчинки та результати навчання. Вона сприяє розвитку взаємної довіри, поваги та співпраці між учасниками освітнього процесу, забезпечуючи умови для якісної освіти та виховання кожної дитини.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У контексті реформування освітньої системи України важливо підкреслити значення педагогіки партнерства як важливої складової реалізації завдань Нової української школи. Цей підхід, орієнтований на створення продуктивних і взаємодійних відносин між учнями, вчителями та батьками, стає ключовим для досягнення високих стандартів освіти, сприяючи розвитку критичного мислення, креативності та соціальної відповідальності. Педагогіка партнерства передбачає інтеграцію зусиль всіх учасників освітнього процесу в єдину систему, що підвищує ефективність навчання та виховання.

Перш за все, актуальним є підвищення рівня підготовки педагогічних кадрів, щоб вони могли ефективно застосовувати принципи педагогіки партнерства на практиці. Теоретичні знання про цей підхід мають доповнюватися практичними навичками створення і підтримки партнерських відносин. Успіх впровадження педагогіки партнерства також залежить від активної участі батьків у навчальному процесі. Для цього необхідно розробити відповідні методичні рекомендації та підтримку для батьків, щоб вони могли ефективно співпрацювати зі школою.

Важливою складовою є також розробка чітких методичних рекомендацій та інструментів для впровадження педагогіки партнерства. Це включає створення навчальних матеріалів, організацію тренінгів для педагогів і розробку практичних інструментів для оцінки ефективності партнерських відносин. На цьому етапі дослідження необхідно зосередити увагу на удосконаленні підготовки педагогів, активізації участі батьків і розробці практичних інструментів, що забезпечать ефективну реалізацію цього підходу в українській освіті.

Перспективи подальших досліджень в цьому напрямку повинні включати аналіз ефективності впровадження принципів педагогіки партнерства на практиці, зокрема через оцінку результатів освітнього процесу і впливу на всебічний розвиток учнів. Також важливо дослідити, як різні моделі партнерських відносин впливають на якість навчання і взаємодію між учасниками освітнього процесу. Нова інформація і результати таких досліджень допоможуть удосконалити методичні рекомендації, а також вплинуть на подальший розвиток педагогіки партнерства як важливої складової сучасної освітньої системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барабаш О. Педагогіка партнерства – сучасний тип взаємодії між учасниками освітнього процесу. *Учитель початкової школи.* 2018. № 8. С. 3-7.

2. Брижак Н. Ю., Тріфанова Д. А. Залучення батьків до освітнього процесу в умовах реалізації концепції Нової української школи. *Наука майбутнього :* збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Гол. ред. В. В. Гоблик. Мукачево, 2021. Випуск 1 (7). С. 135-141.

3. Коханова О. П. Психологія партнерської взаємодії в освіті : навч.-метод. пос. Київ : Вид-во ПП Щербатих О., 2008. 128 с.

4. Кравчинська Т. С. Реалізація принципів педагогіки партнерства в умовах упровадження Нової української школи : принцип соціального партнерства. Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференції *«Розвиток професійної компетентності керівників шкіл у системі післядипломної педагогічної освіти в умовах упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти».* Харківська академія неперервної освіти. Харків, Україна. URL: http://lib.iitta.gov.ua/711502/

5. Ніколенко Л. Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості дитини у контексті Нової української школи. 2018. URL: http://lib.iitta.gov.ua/710749/1/%D0%9D/

6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Б. в., 2016. 34 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20seredn ya/nova- krainska-shkola-compressed.pdf

7. Нова українська школа : порадник для вчителя / за заг.ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2017. 206 с.

8. Федірчик Т., Дідух В. Педагогіка партнерства як чинник формування ефективної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2019. № 21. С. 50-54.

9. Шевчук Г. Й. Партнерська педагогіка в Україні : становлення та розвиток. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи.* – Випуск 71 : збірник наукових праць. Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 306.

REFERENCES:

1. Barabash, O. (2018). Pedahohika partnerstva – suchasnyi typ vzaiemodii mizh uchasnykamy osvitnoho protsesu [Pedagogy of Partnership – a Modern Type of Interaction Between Participants in the Educational Process]. *Uchytel pochatkovoi shkoly – Elementary School Teacher, 8, 3-7* [in Ukrainian].

2. Bryzhak, N. Yu., & Trifanova, D. A. (2021). Zaluchennia batkiv do osvitnoho protsesu v umovakh realizatsii kontseptsii Novoi ukrainskoi shkoly [Involvement of Parents in the Educational Process in the Context of the Implementation of the New Ukrainian School Concept]. *Nauka maibutnoho – Science of the Future :* zbirnyk naukovykh prats studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh. V. V. Hoblyk (Ed.). Mukachevo, *1(7), 135-141* [in Ukrainian].

3. Kokhanova, O. P. (2008). Psykholohiia partnerskoi vzaiemodii v osviti [Psychology of Partnership Interaction in Education] : navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv : Shcherbatykh O. [in Ukrainian].

4. Kravchynska, T. S. (2019). Realizatsiia pryntsypiv pedahohiky partnerstva v umovakh vprovadzhennia Novoi ukrainskoi shkoly : pryntsyp sotsialnoho partnerstva [Implementation of the Principles of Partnership Pedagogy in the Context of the New Ukrainian School : The Principle of Social Partnership]. *Vseukrainska naukovo-praktychna Internet-konferentsii «Rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykiv shkil u systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity v umovakh*

uprovadzhennia novoho Derzhavnoho standartu pochatkovoi zahalnoi osvity» – Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Internet Conference «Development of Professional Competence of School Principals in the System of Postgraduate Pedagogical Education in the Context of the Implementation of the New State Standard of Primary General Education», Kharkivska akademiia neperervnoi osvity – Kharkiv Academy of Continuing Education. Retrieved from: http://lib.iitta.gov.ua/711502/ [in Ukrainian].

5. Nikolenko, L. (2018). Pedahohika partnerstva yak umova realizatsii zavdan rozvytku osobystosti dytyny u konteksti Novoi ukrainskoi shkoly [Partnership Pedagogy as a Condition for Implementing the Tasks of Developing the Child's Personality in the Context of the New Ukrainian School]. Retrieved from: http://lib.iitta.gov.ua/710749/ [in Ukrainian].

6. Nova ukrainska shkola. (2016). Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity [The New Ukrainian School. Conceptual Foundations for Secondary Education Reform]. Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf [in Ukrainian].

7. Nova ukrainska shkola : poradnyk dlia vchytelia [The New Ukrainian School : A Teacher's Guide]. (2017). N. M. Bibik (Ed.). Kyiv : Pleyady [in Ukrainian].

8. Fedirchyk, T., & Didukh, V. (2019). Pedahohika partnerstva yak chynnyk formuvannia efektyvnoi vzaiemodii uchasnykiv osvitnoho protsesu v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Partnership Pedagogy as a Factor in Forming Effective Interaction Among Participants in the Educational Process in the Context of the New Ukrainian School]. *Hirska shkola Ukrainskykh Karpat – Mountain School of the Ukrainian Carpathians, 21, 50-54* [in Ukrainian].

9. Shevchuk, H. Y. (2019). Partnerska pedahohika v Ukraini : stanovlennia ta rozvytok [Partnership Pedagogy in Ukraine : Formation and Development]. *Naukovi chasopysy Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 5. Pedahohichni nauky : realii ta perspektyvy – Scientific Journals of the National Pedagogical University Named After M. P. Drahomanov. Series 5. Pedagogical Sciences : Realities and Prospects, 71, 306.* Kyiv : Helvetyka [in Ukrainian].